

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Факультет фінансів та банківської справи

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему: **«РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ
В УКРАЇНІ»**

Виконавець:

студентка 6 курсу ФФБС 13 групи

Литянська Юлія Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Гаркуша Юлія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Платіжні системи відіграють одну із найважливіших ролей в економіці будь-якої країни, України. Вони забезпечують здійснення суб'єктами економіки переказу грошових коштів та розрахунків за зобов'язаннями, що з'являються у процесі здійснення економічної діяльності. Раціональна організація платіжної системи сприяє ефективному функціонуванню фінансової сфери, вдосконаленню грошово-кредитних відносин, здійсненню міждержавних валютних розрахунків. Надійні та ефективні платіжні системи є гарантією стабільного функціонування банківської системи та економіки в цілому.

Мета дослідження. Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування функціонування та використання платіжних систем в Україні. Аналіз сучасного стану платіжних систем та розробка рекомендацій щодо їх функціонування та вдосконалення ринку платіжних карток в Україні на основі зарубіжного досвіду розвитку платіжних систем.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети передбачено постановку та вирішення таких завдань:

- обґрунтувати теоретичні основи функціонування платіжних систем;
- розглянути класифікацію платіжних систем, елементи та основних учасників в Україні;
- розкрити сутність оверсайту платіжних систем в Україні;
- проаналізувати діяльність національних платіжних систем в Україні: СЕП та НПС «ПРОСТІР»;
- дослідити діяльність українського ринку платіжних карток: організаційну структуру та інфраструктуру;
- охарактеризувати діяльність ПАТ «Банк Восток» та проаналізувати діяльність картового бізнесу ПАТ «Банк Восток»;
- розкрити світовий досвід функціонування платіжних систем;
- провести регресійний аналіз впливу факторів на розвиток ринку платіжних карток в Україні;
- виявити проблеми розвитку національних платіжних систем та шляхи їх подолання.

Об'єктом дослідження є процес функціонування національних платіжних систем в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади функціонування національних платіжних систем в Україні.

Методологія дослідження. Під час дослідження дипломної роботи за основу було взято діалектичний підхід при вивченні економічних і фінансових явищ, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій та взаємозалежностей їхнього розвитку. Для обробки й аналізу інформації застосовувались такі комп'ютерні програми, як MS Word та MS Excel.

Інформаційна база. Методологічною та теоретичною основами

дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених економістів, матеріали наукових статей періодичної преси, нормативно-законодавчі акти України. В якості емпіричної бази дослідження використані статистичні звіти Національного банку України, офіційні статистичні матеріали RBR London, а також окремих банківських установ.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 105 сторінок. Основний зміст викладено на 82 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 22 рисунки; 11 додатків. Список використаних джерел включає 62 найменувань на 7 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи *«Теоретичні основи функціонування платіжних систем України»* обґрунтовано теоретичні основи функціонування платіжних систем, розглянуто класифікацію платіжних систем, елементи та основних учасників в Україні та розкрито сутність оверсайту платіжних систем в Україні.

У другому розділі *«Аналіз діяльності платіжних систем та систем переказу коштів в Україні»* проаналізовано діяльність національних платіжних систем в Україні: СЕП та НПС «ПРОСТІР». Досліджено діяльність українського ринку платіжних карток: організаційну структуру та інфраструктуру. Надано характеристику діяльності ПАТ «Банк Восток» та проаналізовано діяльність карткового бізнесу ПАТ «Банк Восток»;

У третьому розділі *«Перспективи розвитку національних платіжних систем»* розкрито світовий досвід функціонування платіжних систем, проведений регресійний аналіз впливу факторів на розвиток ринку платіжних карток в Україні. Виявлено проблеми розвитку національних платіжних систем та шляхи їх подолання.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1) Платіжна система будь-якої країни є одним із головних елементів в діяльності як національної економіки в цілому, так і в банківській системі, оскільки виступає каналом зв'язку у загальній системі товарообігу країни. Виникнення платіжних систем зумовило те, що електронна комерція у світі стала набирати значних обертів, а розрахунки кредитними картками

поступово стали небезпечними та повільними.

2) Серед усіх роздрібних платежів в Україні, без сумніву, найбільшу частку мають операції, здійснені через карткові платіжні системи. Сьогодні велика кількість розрахунків проводиться безготівково, а саме за допомогою банківських карток. В Україні діють карткові МПС «Visa» та «Mastercard», а також НПС «Простір».

3) За останні роки НПС «ПРОСТІР» ще набуває свого розвитку. Слід відмітити про збільшення кількості учасників, термінальної та банкоматної мережі для приймання карток. У 2019 році було забезпечено приймання карток НПС "ПРОСТІР" у більше ніж 80% Інтернет-магазинів та маркетплейсів. Система електронних платежів НБУ найбільш поширена між банками та НБУ, про що свідчать великі обсяги операцій.

3) Актуальним залишається тренд щодо активного поширення безконтактних платежів як з використанням безконтактних карток, так і за допомогою смартфонів та інших NFC-пристроїв, що зумовлено безпекою, швидкістю та зручністю таких операцій. Тому слід відмітити активний ріст кількості безконтактних та токенизованих платіжних карток. Розподіл безготівкових операцій за видами операцій свідчить про переважну частку безготівкових операцій: найбільша кількість операцій із використанням карток припадала на розрахунки в торговельних мережах, а за обсягами – домінували перекази з картки на картку.

4) Картковий бізнес ПАТ «Банк ВОСТОК» знаходиться на шляху свого постійного розвитку. Про це свідчать збільшення активних карток банку в обігу та збільшення торговельних терміналів, що призводить до збільшення безготівкових розрахунків, а саме в торговельній мережі. Слід відзначити, що серед загальної кількості карток в Україні та ПАТ «Банк Восток» переважають картки МПС «MasterCard». Це можна пояснити вдалою маркетинговою політикою платіжної системи як для банка-учасника, так і для кінцевого споживача.

5) На світовому просторі платіжних систем передові позиції займають МПС VISA та MasterCard, проте слід відзначити про найбільшу кількість емісії та розвинену інфраструктуру МПС UnionPay. UnionPay International вийшла на український ринок та стала четвертою в Україні міжнародною картковою платіжною системою.

6) Поступовий та стабільний розвиток, контролювання та регулювання цієї сфери діяльності мають бути у фокусі уваги уряду нашої країни. Подальші перспективи дослідження можуть стосуватися аналізу управлінських та організаційних аспектів розвитку процесу управління платіжними системами в Україні як на державному, так і на корпоративному рівні. Крім того, вимагають окремого комплексного дослідження питання інформаційно-технологічного (ІТ) і технічного забезпечення процесу функціонування платіжних систем для розширення географії їх використання на території України.